

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S. P. B.

Coll. No. 330

Title Aparādha Vata Sāvitri
Vrata

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 330. Subject : Payanic lit.

Title : Aparādha Vata Sāvitri Vrata

Author : Rāmadeva Scribe : —

Date of the work : — Date of the Ms. : V.S. 8949

Place of the work : — Place of the Ms. : —

Size : 9.0" by 4.5" Extent : 3 foll.

Language : Sanskrit. Script : Devanāgarī

Remarks : —

अथराधवटसावित्रीनीरुधापत्रम्

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कथयस्व महर्षि बाहो भुक्तिमुक्तिप्रदायकं सावित्रीव्रतमाह्वय्यमपराधक्षमापनं ॥ येन चोत्तममुग्धानां नरैर्दुःखं वि-
श्रुतिः पुत्रपौत्रधनावाप्तिर्युते येन कामदः ॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ पुष्पाजुषतरेण पनारयेयं यस्य कस्यचित् ॥ तत्रैकं यद्यिष्टमिष्टमुग्धानां हितकारकं ॥ पुरावंतं पुरे-
रस्ये योगनंदो यद्भूपतिः ॥ बभूव किल सामात्यो कामरूपसमो वरः ॥ शिकटाजानि धामात्यो तस्य विश्वासकं जनं ॥ वाचस्पतिः समो मंत्रमनोजसमरूपकः ॥ गत-
बहुतिथे काजेशाचित्तं विचारयन् राजा परो धनं सम्यक् विचार्य लोचिष्यन् ॥ आयाच्य वृद्धं तस्य यथा रूपं जिजेखन् ॥ जीलावती प्रिया तस्य धर्मशाजा
नुवारिणी ॥ जीलावत्याश्च जंघायां जांछनं न बुबोधन् ॥ अज्ञानमावातेनापि चित्रकं वा विविस्मृतं ॥ शकटाजाधप्रिधामात्यो कदाचित् प्राविशत् ॥ तस्मि-
न्कुशेपि चित्रं वदद्दृष्ट्वा बुद्धिपूर्वकं ॥ जीलावत्याश्च रूपं हि दृष्ट्वा स्वर्गमुर्जमुर्जं ॥ तत्र नालोक्य चित्रं सामुद्रिकं विचारितं ॥ चित्रं तत्र जंघायां योग्यत्वाच्च
जिजेखन् ॥ एतत्तत्पुंयथायस्यां वर्तते तस्य जांछनं ॥ ११ ॥ घटत्वेव हि योग्यत्वात् सामुद्रिकं विचारितं ॥ जीलावत्याश्च जंघायां जांछनं च चकार ॥ १२ ॥ यो
नंदो यद्भूपाजो चित्रं हि दृष्ट्वा नृक्षयं ॥ यथा सर्वं न तद्दृष्ट्वा प्रोवाच क्रोधपरितः ॥ १३ ॥ यमातिथिं हि संज्राप्तं तं केन दुरात्मना ॥ जीलावती विज्रम लोभुषा
स्य यमातिथेः कार्यमकार्यमिव यत् ॥ तस्मै हि देवैर्कुरुते व्यकरो विधादिकं पेपरिपातया ॥ १४ ॥ इति प्रोक्ते समायातः शकटाजो यदीयवान् ॥ भूपं प्रो-
वाच मेनाथकार्यमेतद्दुरात्मनो ॥ पुराविदामतं ज्ञात्वा ततमेतन्मयानघा ॥ इति प्रोक्ते यद्भूपाजो तं बंधुदुरायुधं ॥ १५ ॥ कपेदुराशयं पाशो बंधामात्यं
विनिक्षिपत् ॥ तस्य प्रिया च वन्नाम्ना धर्मशाजा प्रियेरना ॥ १६ ॥ धर्मशाजां वनिक्षिप्य गेहं पुटभेदनात् ॥ राजा क्रोधस्य शांतिं वज्रगामां लविक्रमा ॥ १७ ॥
----- सती सापि वनं प्राप्य दुःखिता विललाप ॥ १८ ॥ दासी परिहृता तन्वीत् ए निष्कम्भं ॥ १९ ॥ किं तत् कल्पसंयेन धातुर्ब्रजाम्यहं ॥ २० ॥ रुद-
ती क्रंदता सापि नगरं प्राप सुंदरं ॥ सामांते क्रंदती बालां दृष्ट्वा लोकोरु रोद ॥ २१ ॥ ननु स्वर्गं वरं स्मेरस्फारयेन किं तापिनो ॥ विस्तीर्णोऽपि विपुलां श्या-
मां नेत्रनवोत्पलां ॥ २२ ॥ युर्लक्ष्मीं मदोक्षतः क्षमापते दंडवा सिकं ॥ पुरोहितश्च मंत्री च ददृशुः स्मरमंजरी ॥ २३ ॥ तां वीक्ष्य मनश्चावेशतस्यामेव दृ-
ष्ट्वा दृष्ट्वा च किं ता सापि क्रंदती पुरमापमहधनं ॥ २४ ॥ जी ए निद्रं गृहं प्राप्य निवासमकरोत् ॥ त्रयस्तेऽपि समागत्य प्रोचुर्मां जनामिनि ॥ २५ ॥
मा प्रोवाचामेव स्वामी समायास्यति वीर्यवान् ॥ इदानीं जन्मां देवि धनं बलित्वराम्यहं ॥ २६ ॥ न मां जनि चेद्देवितहा दुःखं भविष्यति ॥ बलात्कारप्रिया ॥

वीश्रुत्वा तस्य वचः कदा संकेतमकरोद्देवानि तं बोधयन्नेहमातेषु मंत्रिभ्युतः प्राह प्रथमं जनमा मिति ॥ २० ॥ आता तमन्यथा दत्तं तृतीये क्रिनिशागमे ॥
मागमस्तवमया वंचयित्वेति तं ययौ ॥ २१ ॥ तस्मात्प्रतिनिवृत्त्याथ पुरोहितमुवाच सा ॥ द्वितीयया मेयामिन्या च तृतीये क्रिनिशागमे ॥ २२ ॥ तस्मात्प्रतिनिवृत्त्या
तृतीयां दंडासिकमन्ययादा च तृतीये क्रिनिशागमे शेषव्यवशागमिने ॥ २३ ॥ इति संविदमाधाय तत्कालानविशगृहं ॥ हिरण्यगुप्ताभिधः शूद्रोक्तायावतमा
निनी ॥ २४ ॥ तृतीये क्रिनिशागमे स्वाधातेति स्मिकाहतिः ॥ इत्येकं तां परिजने कथामेतां न्यवेदयत् ॥ २५ ॥ ततो नृपणमादाय दासी तस्याश्च विक्रयं कृत्वा न
जनमादाय तस्मै व सवन्त्यवेदयत् ॥ २६ ॥ मंजूषां च समालोक्य तस्मिन् नो हेतुतोषह ॥ कज्जंतै जमिग्रं हि वंचनार्थं व्यधत्त सा ॥ ततः प्राप्ते तृतीये क्रितस्यामिति
मुनो गृहं विनष्टं दीपं सार्कपो विवेश विवशो निशि ॥ २७ ॥ धर्मशीलान्वयिव दन्नास्मातेति मेरतिः ॥ इति मस्यागिरास्ता उं विवेशां धृष्टोदरं ॥ तत्रोदरं न मा
दाय ममृणैव कज्जलं ॥ विविपुश्चेदिकस्तस्य चिरं गात्राणि कानि नः ॥ २८ ॥ अथाप्यस्मिन् निशाशिषिभूते प्राप्ते पुरोहिते ॥ मंजूषरूपं संदृश्य विवृतं दाहको
टकं ॥ २९ ॥ प्रविश प्रविश हि त्रं मसो प्राप्ते गृहाधिपः ॥ इत्येकं कोष्ठं केन्येष्टं धर्मशीलान्वयेशयत् ॥ ३० ॥ दत्वा लोहागंतं तस्मिन् पुरोहितमुवाच सा ॥ स्नानांतं य
दसि स्त्रुमिति सोपितथा चतः ॥ ३१ ॥ तस्मिन् तै जमशीलिते तृतीयोपि समा ययौ ॥ सत्यां स्मर विदग्धेन मुग्धः शो न विडंबितः ॥ ३२ ॥ पुरोहितेपि विन्यसेत तत्रैव
नय विक्रये ॥ सोपिक्रमेण तेनैव पिशाचमदृशः सतः ॥ ३३ ॥ हिरण्यगुप्ते संप्राप्ते रात्रि शेषे वणिग्वरे ॥ नास्नातो घृहसि स्त्रुमिति सोपितथा चतः ॥ ३४ ॥ त
तो रात्रिर्वतीयाय प्रजातमनवत्परं ॥ वणिकप्रतिजननया त्रययौ संवृतात्मकः ॥ ३५ ॥ पुष्पकानां बरेमाणे सतको लोहजैश्च भिः ॥ इति रक्षितचा
दित्रा उतोषच मनश्चिनी ॥ ३६ ॥ ततः प्राहुरिके दृष्टो वणिग्वाणिज्यकारणकः ॥ गृहीता तं हि क्रेशेषुराज्ञेत सैन्यवेदयत् ॥ ३७ ॥ तस्मिन् गृष्टे यतांतं नवी
प्रकृत्नो विदिशाधिपः ॥ जने रा नाययामास पत्रं किमनवत्खलु ॥ ३८ ॥ इति प्रोक्ते यसा देवी सर्वतस्मै न्यवेदयत् ॥ मंजूषां चानयामास ते वां दंडं च
करत् ॥ ३९ ॥ पप्रच्छ च तांतं नवी प्रकृत्नो विजितं क्रिया ॥ प्रकृत्नं न वाचा ॥ गंधर्वी राक्षसी यक्षी का सित्वं वद मे पुत्रे ॥ ४० ॥ धर्मशीलान्वयवाच इति पृष्ट्वा

वस्योकाशिराजसुतास्यहं। शकटाजप्रियावास्मिः। रवावेशादिरुगता। पशराजाविदितवृत्तांतोवक्ष्येन्यवेदयत्। सुभद्रापिस्वसुः पुत्रीमातातां पय
रक्षता। पशराजतेवकृतिथेकाजेनारदोयाजगामह। प्रलम्बनारदंतन्वीप्रोवाचनर्तनयं। पशराजोपिचतांतन्वीबोधयामासकृतिनि। ततः प्रोवाचसावि
त्रीव्रतमाराधनं परं। पशधर्मशीलाउवाच। कस्मिन्मासेप्रकर्तव्यं किंविधानं द्विजोत्तम। नारदः। ज्येष्ठे मासिते पक्षेत्रयोदश्याममारजेत्। पशतीर्थे स्नात्वा
वटंप्राप्य सावित्रीं च प्रहृतयेत्। कजशंजलसुलं च स्थापयेत्। वटायतः। पशततः समाप्रकर्तव्यावर्षाक्रतुसमुद्रवै। पुष्पैकद्वै संसृज्या अशोके श्वकृपि
चकैः। पशमहकारस्य नैवेद्यं ब्राह्मणानां च भोजनं। वंशपात्राणिकुर्वीत युग्मवस्त्रा चितानि च। पशछत्रं चोपानहौ मूर्त्ति सावित्र्याश्च हिरण्मयी। दि
नाभ्यां यानि दानानि तानि दद्यान्नि सर्वथा। पशइति कुर्याद्यथाशक्त्या मनीषितं फलं जनेत्। धर्मशीलाउवाच। केनागसाक्षतं दुग्धं केस्मिन् वर्ये समाप
नं। कथयस्व प्रसादेन मुक्तिमुक्तिप्रदायकं। नारद उवाच। विरुपादना देवी प्रातिवेश कृष्णामिनोः। पशअपराधो विनिर्मुक्तात्वं वरयिष्यसि मुव्रते। एवं द्वादशवर्षा
णिकर्तव्यं व्रतमात्मना। पशभ्रमावास्यां पौर्णमास्यो कर्तव्यं व्रतमेव च। उपोषणेन कर्तव्यं प्रयत्नं वर्षमेव च। पशगोमूत्रं संयुतं स्नानं कर्तव्यं सदा व्रती। फलाह
रेण कर्तव्यं स्नानं गोमयमाचरेत्। पशएकनक्तं प्रकुर्वीत दृतीयं वर्षमुत्तमं। तदा च जवनं दध्वा कुर्वीत जितमस्मरा। पशशाकालारेण कर्तव्यं स्नानं गोमय
जवां नक्तं च पंचमेव वर्षे तदा स्नानं च दुग्धजं। पशअथाचितं वर्षे वै स्नानं धात्री फलेन वै। प्राप्ते च सप्तमे वर्षे अंतरिक्षे च भोजनं। पशपत्रे भोज्यं च कर्तव्यं अष्ट
मे चैव मुव्रते। तिलामज्जकूटं नित्यं स्नानं समाचरेत्। पशनवमे चैव नौ कर्तव्यं अरण्ये नवमिति। तत्राभ्यस्नानमुद्दिष्टं मंभुमुक्तं उभावह। पशवर्षं च दशमं प्रा
प्य भोज्यं परगृहे हवि। तथोदितं पुनः स्नानं कर्तव्यं पुनरेतवै। पशएकादशे च संप्राप्ते गोष्ठे भोज्यं मुजावहं। तिलांबुना स्नानं। द्वादशे चैव संप्राप्ते पयो जतमे
व च। तस्मान्वाधुना निश्च सर्वपापविच्छेदयो। एवं क्रमेण कर्तव्यं व्रतं सौभाग्यं हतवै। पशप्राप्ते द्वादशमे वर्षे व्रतस्योद्यापने चरेत्। मंदलं सर्वतो जद्रवंशपात्रा
णि शोभने। पशभोजनं ब्राह्मणानां च स्त्रियो द्वादशसंख्यया। ततोऽप्यत्र कर्तव्या कुंजस्थापनं सर्वकं। पशततः समापनं सम्यक् सावित्र्या विधि सर्वकं। इति प्रोक्ता चैते

२

स्वा नारदास्त्रिदिवं ययौ। पशवर्षं च प्रथमं प्राप्य साचकार महद्भुतां। व्रतारं ने च सावित्री प्रत्यक्षा वरमादहौ। पशसावित्री उवाच। त्रुष्टास्मि वरमाचम्य च वरं व
प्रथमा सती। नर्तुं वियोगजं दुःखं स्फोटयस्व पतिव्रते। पशअचिरे ऐव काजेन बवदुःखं चिनश्यति। प्राप्ते द्वादशमे वर्षे पुत्राणां च शतं वरं। पशप्राप्त्य
ते मत्प्रसादेन संपदुद्दिष्ट सर्वथा। इति दत्त्वा वरं देवी सावित्री चतिरोदधौ। पशअथ काजेन महता योगनंदस्य रूपतेः। अग्निवेशाभिधो विप्रो
वरोधनमया विशतः। पशकामिनीनां च चिकानि सामुद्रिकविशोपतैरदः। कथयस्व पति तौ दुष्टिं योगनंदस्य रूपतेः। पशततो विप्रवधेराज्ञे
मतिश्च समजायता। वधार्थं तस्य विप्रस्य सेवकानादिदेशह। पशवधार्थं सेवकास्तं च संनिष्कर्म गराहहि। ततः दृष्ट्वा मृतपादो नो जलसमनुजं
ततः। पशततः दृष्ट्वा महदाश्चर्यं राक्षसे न्यवेदयत्। पशप्रछ परिजनं सर्वतस्मे नो वाचत जतनः। पशबंही गारे विनिक्षिप्य किं परिहरह। पो
गर्तदोपि चिंतावान् शकटाजं प्रकाशयत्। पशशकटाजं च पप्रच्छ किमेतदिति विक्रजः। शकटाजं लोथकपालं सप्तदिनमेकक। पशप्रा
त्यकास्वस्य मित्रं वगंगं पप्रच्छ बुद्धिमान्। अपृष्टो मस्य हस्यं हेतुं कष्टं ब्रवीत्तमा। पशकराजकाजविटपीछनो न प्रोष्य सिद्धिना। इत्येवं तजिराशुदं स्थितस्मा
जतरोरधः। पशअर्द्धरात्रे माहाकायाम पश्यंरजनीचरी। ततानुया। जीविकटाकारराक्षसपुत्रकैः। पशभोजनं देहि देही तिते वां प्राप्ते गिरस्तदा। प्रात
विशतिनः पुत्राः। विसे प्रोक्ष्य पशामनात्। पशदिनं लोकं परित्रातो मंत्रिणामस्य हसतः। तस्यैव मांसेः प्रणमा संदृष्टिं यास्य पप्रच्छकाः। पशमाउः शु
चेति पप्रच्छ स्तां मस्य स्मितकारणं। सा ब्रवीद्दीर्घपारा नाम रवीं द्विजवधो विनुः। पशअतः पुरे स्त्रीरूपां चेति पुरुषान् स्थितान्। एतन्मस्य स्य हसितं श्रु
त्वेन प्राक्ष्मी वचः। पशप्रातर्विदितवृत्तांतो नरेन्द्रमवदददः। अतः रूपं रे स्त्रीरूपां स्थिताः स्तोमादिने कुधः। पशमस्य स्य हसिते हेतुं यमेव वरे चराशुवेति
तत्वनराश्च जानिग्रहं यजग्राहप्रियाश्च ताः। शकटाजस्तु च पाजः सर्वैश्च न्यवेदयत्। पशदिनं विमुश्च सैन्यस्य प्रिया येन यनमादिशत्। ततो
विदितवृत्तांतः सेवकाश्च सस्य धनिना। धर्मशास्त्रो समाजीयतस्मै तां च न्यवेदयत्। प्रियं प्राप्य वसादी वी व्रतं च विधि सर्वकं। पशततः द्वादशवर्षाणि
पुत्राणां च शतं वरं। प्राप सर्वं। एतौ रव्यानि प्रियसंगं चकार सा। पशइति विविधं सुखोपभोगिनी सा बकृतिथे काजेन वाप सर्वसंपदः। दानानि स

एवकारतन्वासमोहसिद्धौपरिमल्लतौच। श्रीलक्ष्मण० एतत्तेद्विधितं राजन्सवित्रीव्रतमुत्तमं। यष्टणेति पठेद्यस्तस्य दुःखं विनश्यति॥ श्री॥
इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उपनिषद्भाष्ये वित्रीव्रतं समाप्तं॥ श्री॥ श्रीरक्त॥ ॥ ब्रह्मण्यल्लक्ष्मण॥ ॥ सैवत॥ ५५ वर्षेऽप्राजाडमुद्दसोमवासरे
शारण्योऽमुतरांमदेवैर्निवितमिदं व्रतं॥ आत्मनोऽपरोपत्तयेच॥ ॥ श्रीविघ्नेशो नमः॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥